

Janusz Kumala

"Wniebowzięcie Maryi Matki Bożej :
historyczno-zbawcze znaczenie w 50
lat od jego dogmatycznej definicji" : I
Międzynarodowe Forum
Mariologiczne : (Rzym, 30-31 X 2000)

Salvatoris Mater 2/4, 382-386

2000

Artykuł został zdigitalizowany i opracowany do udostępnienia w internecie przez Muzeum Historii Polski w ramach prac podejmowanych na rzecz zapewnienia otwartego, powszechnego i trwałego dostępu do polskiego dorobku naukowego i kulturalnego. Artykuł jest umieszczony w kolekcji cyfrowej bazhum.muzhp.pl, gromadzącej zawartość polskich czasopism humanistycznych i społecznych.

Tekst jest udostępniony do wykorzystania w ramach dozwolonego użytku.

Janusz Kumala MIC

**„Wniebowzięcie Maryi Matki Bożej: historyczno-zbawcze znaczenie w 50 lat od jego dogmatycznej definicji”.
I Międzynarodowe Forum Mariologiczne
(Rzym, 30-31 X 2000)**

„Jubileusz Syna jest także jubileuszem Matki” – przypomniał abp Crescenzo Sepe, sekretarz generalny Komitetu Wielkiego Jubileuszu, otwierając obrady I Międzynarodowego Forum Mariologicznego.

Spotkanie zostało zorganizowane z okazji 50-lecia ogłoszenia przez Piusa XII w 1950 r. dogmatu o wniebowzięciu Maryi. W organizację Forum włączyło się kilka instytucji: Główny Komitet Wielkiego Jubileuszu, Międzynarodowa Papieska Akademia Maryjna (PAMI), Papieski Wydział Teologiczny „Marianum” oraz Włoskie Międzydyscyplinarne Stowarzyszenie Mariologiczne (AMI).

Obrady odbywały się w Aula Magna Papieskiego Ateneum „Antoniano” przy viale Manzoni 1. Nad sprawnym przebiegiem Forum czuwał o. Stefano Cecchin OFM, sekretarz PAMI.

Obrady Forum rozpoczęło wystąpienie prof. Angelo Amato SDB (Rzym), który omówił „drogę Kościoła katolickiego do dogmatycznej definicji o wniebowzięciu Maryi”. Najpierw przedstawił zagadnienie rozwoju dogmatów jako naturalny kontekst dla refleksji nad dojrzewaniem prawdy o wniebowzięciu. Szczególną uwagę zwrócił na problem znaczenia Tradycji oraz interpretacji Pisma świętego przez Kościół. W wyjaśnianiu rozwoju dogmatów nie wystarczy stosowanie zasady logicznej, ale trzeba koniecznie uwzględnić ich zakorzenienie w Piśmie świętym i Tradycji Ojców.

Amato wskazał na trzy etapy rozwoju dogmatu o wniebowzięciu. W pierwszym, do Soboru Trydenckiego, chodziło o ustalenie faktów; w drugim okresie, od Trydentu do połowy XIX wieku, usiłowano opracować fundamenty teologiczne tej prawdy; w trzecim natomiast, od 1854 r. do 1950 r., skupiono się nad poszukiwaniem racji przemawiających za możliwością definicji dogmatycznej.

Omawiając pierwsze świadectwa o wniebowzięciu Maryi, Prelegent uwydatnił duże znaczenie liturgicznego wspomnienia tej tajemnicy maryjnej i jego skuteczności w pogłębieniu treści maryjnej prawdy.

Według Amato na ogłoszenie dogmatu istotny wpływ miały trzy czynniki: ruch asumpcjonistyczny, przekonanie i nauczanie Piusa XII, studia teologiczne, szczególnie po II wojnie światowej.

Drugim prelegentem był Salvatore Perrella OSM (Rzym), który zarysował problematykę wniebowzięcia Maryi w teologii posoborowej. Także on rozpoczął swoje wystąpienie od przypomnienia aktualnego nauczania Kościoła nt. interpretacji dogmatów, a następnie omówił problem eschatologii pośredniej i hipotezy o zmartwychwstaniu w chwili śmierci w relacji do prawdy o wniebowzięciu Maryi.

Perrella zwrócił uwagę, że współczesne prace dotyczące zmartwychwstania Chrystusa nie podejmują (poza nielicznymi wyjątkami) zagadnienia wniebowzięcia/zmartwychwstania Maryi.

W ostatniej części referatu Prelegent przedstawił stanowisko innych kościołów chrześcijańskich i przeanalizował wkład dokumentu Grupy z Dombes co do tematu wniebowzięcia.

Wniebowzięcie – podsumował Perrella – jest nie tylko osobistą łaską dla Maryi, ale także dla Kościoła. Nie tyle Jej przywilej, co paradygmat naszego zmartwychwstania.

Ostatnim prelegentem w przedpołudniowej sesji był o. Fédéric Manns OFM (Jerozolima), który mówił na temat odkryć archeologicznych i starożytnych tradycji dotyczących zaśnięcia Maryi. Prelegent zrelacjonował ostatnie odkrycia w kościele *katismos*, którego ośmiokątny kształt symbolizuje odpoczynek wieczny, omówił symbolikę palmy (znany element z apokryfów o wniebowzięciu), początki święta Zaśnięcia Maryi, jerozolimski grób Matki Bożej (ta tradycja jest bardziej pewna niż efeska), który ma cechy grobowców z I wieku oraz źródła literackie o wniebowzięciu. Podkreślił, że według niego pierwszy *Transitus Mariae* należy datować na III wiek.

Manns uważa, że apokryfy (także *Transitus Mariae*) trzeba czytać uwzględniając kontekst judeochrześcijański i teologii przedniejskiej, która była pluralistyczna i w dużej mierze judeochrześcijańska. W związku z tym na Maryję należy patrzeć bardziej według kategorii żydowskich I wieku, aniżeli według teologii średniowiecznej. Dotyczy to także Jej wniebowzięcia, widzianego w kontekście żydowskiego schematu asumpcjonistycznego (np. Miriam według tradycji żydowskiej umarła w „pocałunku Boga”).

Popołudniową sesję rozpoczęła dyskusja panelowa, w której wzięli udział przedstawiciele innych wyznań chrześcijańskich: Renzo Bertalot (Kościół waldensów), Iuvenalie Ionascu (Rumuński Kościół Prawosławny) i Jonathan Boardman (Kościół anglikański). Wypowiedzi doprowadziły uczestników Forum do przekonania, że stanowisko różnych wyznań chrześcijańskich co do wniebowzięcia Maryi jest bardzo zbliżone, a różnice są możliwe do pokonania (propozycje Grupy z Dombes).

Pierwszy dzień Forum zakończył referat nt. „Maryja wniebowzięta znakiem nadziei i pociechy dla pielgrzymującego Ludu Bożego”, który przedłożył Aristide Serra OSM (Rzym). Prelegent uwydatnił aktualność takiego obrazu Maryi dla współczesnego człowieka oraz wskazał, odwołując się do świadectw biblijnych, na zmartwychwstanie Chrystusa jako najważniejszą i ostateczną pociechę Boga dla swojego Ludu.

Drugi dzień Forum otworzył Candido Pozo SJ (Madryt), który mówił na temat: „Maryja wniebowzięta jako uczestniczka w zmartwychwstaniu Chrystusa: od kenozy do chwały”. W oparciu o *List do Filipian* Prelegent omówił relację między kenozą Chrystusa a kenozą Maryi, od zwiastowania po wniebowzięcie, które jest szczytowym momentem uczestnictwa Maryi w tajemnicy śmierci i zmartwychwstania Chrystusa. Prelegent odrzucił współczesne (znane już w 1950 r.) hipotezy o zmartwychwstaniu w chwili śmierci i poglądy negujące widzenie wniebowzięcia Maryi jako antycypację pełnego udziału w zmartwychwstaniu Chrystusa. To, że nie możemy stosować tu kategorii czasu ziemskiego, nie oznacza, że nie ma innej. Pozo przypomniał sformułowanie Ratzingera o „czasie antropologicznym”.

Kolejny referat w przedpołudniowej sesji wygłosiła Cettina Mitello (Rzym). W świetle współczesnej, odnowionej teologii ciała, uwzględniając propozycje teologii feministycznej, wskazała na wniebowzięcie jako na klucz interpretacyjny tajemnicy Maryi. Przeżywanie cielesności przez Maryję może być widziane jako klucz do pełniejszego zrozumienia Jej relacji do tajemnicy Boga, człowieka i całego stworzenia.

„Zaśnięcie Maryi: świadectwa Ojców i celebracja liturgiczna” – to temat wystąpienia kolejnego prelegenta – Luigi Gambero SM (Rzym). Według Gambero brak świadectw o zaśnięciu Maryi w najstarszej Tradycji można tłumaczyć słabym zainteresowaniem problematyką eschatologiczną. Prelegent w pierwszej części wystąpienia omówił świadectwa Ojców dotyczące święta Zaśnięcia (szczególnie pierwsze homilie o wniebowzięciu), które według Andrzeja z Krety (VIII w.) „nie jest nowe”. Teoteknus, biskup z Liwi (VI/VII w.), którego homilia jest pierwszym znanym dokumentem mówiącym o wskrzeszeniu i uwielbieniu Maryi z ciałem i duszą zaraz po śmierci, ukazuje to wydarzenie jako wielką celebrację ziemsko-niebiańską, podczas której anioł Gabriel oznajmia Maryi Jej rychłą śmierć i daje palmę, znak zwycięstwa (drugie zwiastowanie).

W dalszej części referatu Gambero skoncentrował się na wypowiedziach Ojców dotyczących podstaw biblijnych zaśnięcia Maryi

(Jezus obiecał miejsce w domu Ojca apostołom – to tym bardziej Maryi, jeśli Henoch i Eliasz zostali przeniesieni do nieba – to także Maryja, jeśli łotrowi Jezus obiecał niebo – to przede wszystkim swojej Matce), fundamentów dogmatycznych (relacja macierzyńska „Matka – Syn” i macierzyństwo Boże) oraz misji Maryi w niebie, która polega na służeniu ludziom poprzez wstawiennictwo u Syna.

Ostatnim prelegentem w przedpołudniowej sesji był Sabino Palumbieri SDB, który w kontekście antropologii *homo patiens*, ukazał Maryję wniebowziętą jako ostateczną odpowiedź Boga na ludzkie poszukiwania sensu cierpienia.

Po południu odbyła się druga dyskusja panelowa. Tym razem z udziałem przedstawicieli różnych kultur. Marcelo Enrique Méndez OFM (Argentyna) mówił o doświadczeniu Maryi w kulturze południowo-amerykańskiej, gdzie pobożność maryjną uważa się za nieodłączną od tożsamości mieszkańców Kontynentu, zaś osobę Maryi wniebowziętej postrzega się jako zaangażowaną w sprawy ubogich i całego Kościoła, przeżywanego jako wielka rodzina.

Dla mieszkańców Afryki – stwierdził Jean Pierre Sieme Lasoul Elagen (Kongo) - Maryja jest „przodkiem”, który chroni i wskazuje drogę rodzinie afrykańskiej. W tradycji afrykańskiej „przodek” to ktoś nadal „żyjący”, nawet bardziej niż za życia! Jest pośrednikiem życia, mądrości, dobroci (zagadnienie studiowane w teologii afrykańskiej). Maryja wniebowzięta w doświadczeniu afrykańskim jest Matką, która troszczy się o swoje dzieci.

O doświadczeniu Maryi wniebowziętej na kontynencie azjatyckim mówiła Maria Ko Ha Fong FMA (Chiny). W swojej wypowiedzi odwoływała się przede wszystkim do tradycji chińskiej, której pewne elementy bardzo pomagają w przyjęciu i głębszym przeżywaniu prawdy o wniebowzięciu Maryi. Tradycyjny argument za wniebowzięciem, odwołujący się do synowskiej czci i miłości Jezusa wobec Matki, znajduje zrozumienie u mieszkańców Azji, u których kategoria szacunku i czci wobec rodziców należy do istotnych zasad funkcjonowania rodziny i społeczeństwa. Taka postawa, według Konfucjusza, jest początkiem mądrości i źródłem wszelkich cnót. Szeroko rozpowszechnione opowiadania o ludziach, którzy odznaczyli się szczególną miłością do rodziców, są przekazywane z pokolenia na pokolenia.

Obraz Maryi przyjmowanej w niebie przez Syna i Matki przyjmującej Syna odsłania głębię rodzinnej więzi, bardzo mocno przeżywanej w kulturze azjatyckiej.

Innym elementem kultury (zwłaszcza chińskiej) sprzyjającym głębszemu rozumieniu wniebowzięcia jest koncepcja nieba. W języ-

ku chińskim „Bóg” to w dosłownym tłumaczeniu „Pan w niebie”. Zaś niebo oznacza sferę transcendentną i całkowicie należącą do Boga. Istnieją też opowiadania o „wstąpieniu do nieba”. Niebo wyraża ideał pełni. W takim kontekście Maryja jest wzorem osiągniętej pełni. Jeśli życie ludzkie widziane jest jako nieustanne zdążanie do pełni, to Maryja wniebowzięta ukazuje jego kres.

Ostatnim prelegentem Forum był Michele Giulio Masciarelli (Rzym). Podjął temat: „Maryja doskonałą ikoną ludzkości, która dzięki łasce osiągnęła swoje wypełnienie”. Podkreślił, że chrześcijaństwo mówi o przyszłości za pomocą słów i obrazów, a wśród nich jest Maryja wniebowzięta – ikona przyszłości, którą należy postrzegać jako prorocstwo eschatologicznej przyszłości. Uwypuklił potrzebę widzenia Maryi wniebowziętej w kategorii „wyjątkowości”. Wspólnotowość zbawienia nie może zacierać jego indywidualnego wymiaru.

Masciarelli wskazał na tajemnicę śmierci Maryi w kontekście współczesnej kultury i rozumienia przez nią wydarzenia śmierci. Maryja uczy nas, że śmierć ma charakter macierzyński, obłubieńczy i dziewiczy.

Podsumowania Forum dokonał Stefano De Fiores SM (Rzym). Pochwalił pomysł zorganizowania Forum, dzięki czemu obchody 50-rocznicy ogłoszenia dogmatu nie ograniczyły się tylko do celebracji liturgicznej, ale także zmobilizowały do refleksji teologicznej. Forum podjęło ją krocząc czterema drogami: historyczną, dogmatyczną, ekumeniczną i kulturową. Istotne było ponowne uświadomienie sobie, że Maryja nie dzieli chrześcijan, zaś prawda o Jej wniebowzięciu nie jest reliktem przeszłości, ale prawdą żywą i inspirującą chrześcijan różnych tradycji religijnych i kulturalnych.

Dopełnieniem mariologicznych obrad była uroczysta Msza św. na placu św. Piotra, pod przewodnictwem Jana Pawła II, 1 listopada – dokładnie w 50. rocznicę proklamacji dogmatu o wniebowzięciu Maryi.

W homilii Jan Paweł II, przypominając o rocznicy dogmatu, zachęcił do uwielbiania Pana za to, że *wyniósł do chwały swoją Matkę, włączając Ją w swoje zwycięstwo nad grzechem i śmiercią.*